

LIBRIS

We know
books

M. BLECHER

INIMI CICATRIZATE

roman

Prefață și referințe critice de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a colecției: Mădălina Pricop

Imagine coperta I: lampadar italian aurit, secolul al XIX-lea

Corectură: Ilie Barangă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BLECHER, M.

Inimi cicatrizate. roman / M. Blecher;

Pref. și ref. critice de Lucian Pricop. - București :

Cartex, 2025

ISBN 978-630-6651-61-0

I. Pricop, Lucian (ed.) (pref.)

821.135.1

Cuprins

Moartea precisă, definită, cunoscută în detalii,
ca un obiect (prefață de Lucian Pricop) / 7

Referințe critice / 19

Notă asupra ediției / 29

Inimi cicatrizate / 31

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

Quel terrible souvenir à affronter¹

Kierkegaard

Emanuel urcă scara întunecoasă. Mirosea în aer vag a produse farmaceutice și a cauciuc ars. În fundul coridorului îngust, recunosc ușa albă care îi fusese indicată. Intră fără să mai bată.

Încăperea în care se găsi părea mai veche încă și mai mucegăită decât coridorul. lumina venea printr-un singur geam și răspândea o claritate albastră și nesigură peste dezordinea din salonaș, unde revistele zăceau răvășite pretutindeni, acoperind masa de marmură și scaunele solemne, învelite în halate albe ca în niște haine comode de voiaj, înainte de mutare.

Emanuel mai mult căzu decât se așeză într-un fotoliu. Observă cu surprindere umbre parcurgând odaia și descoperi subit că geamul din fund era în realitate un acvarium în care pluteau lent pești negri, bulbucăți și grași. Câteva secunde rămase cu ochii mari deschiși urmărindu-le alunecarea leneșă, uitând aproape pentru ce venise.

Într-adevăr, pentru ce venise aici? Aha! își aduse aminte și tuși încetișor pentru a-și anunța prezența, dar nimeni nu răspunse.

Tâmpilele îi mai zvâcneau încă, dar mai mult din cauza goanei pe care o dăduse de la doctorul Bertrand până aici, decât

¹ Ce amintire îngrozitoare am de înfruntat! (*t. n.*)

de reală emoție. În odaia asta gravă și veche se simți puțin mai liniștit.

O ușă se deschise și o femeie străbătu cu pași repezi salo-nașul, dispărând pe ușa dinspre coridor. Lui Emanuel îi păru rău că n-o oprise pentru a o ruga să anunțe că e acolo.

Peștii continuau să alunece triști în lumina mohorâtă. În sală era atâta tăcere și întuneric, atâta liniște, încât, dacă situația asta ar fi durat o eternitate, Emanuel n-ar fi avut nimic de spus. Dimpotrivă, ar fi acceptat-o cu resemnare, rămânând astfel încă mult timp dincoace de adevărul brutal pe care, poate, va trebui să-l afle peste câteva minute.

În dosul unei uși cineva tuși scurt ca un răspuns întârziat la tusea lui de adineaori.

În prag apăru o ființă mică, întunecată, ca un animal speriat ieșind dintr-o vizuină.

– Sunteți trimis de doctorul Bertrand? Bine! Știu, mi-a telefonat... dureri violente în șale, nu-i așa?... O radiografie a coloanei vertebrale.

Omuțelul își freca nervos mâinile ca pentru a îndepărta resturile de țărână ce-i rămăseseră prinse de degete când își săpase bârlogul.

Avea ochi mici de cârțiță, tumefiați, sticlind auriu în lumina slabă.

– Vom vedea îndată ce este... Poftim după mine.

Emanuel îl urmă, străbătu coridorul și se trezi în fața unei odăi absolut întunecoase. De aici venea mirosul greu de cauciuc ars.

Un bec slab se aprinse descoperind o sală plină de aparate medicale cu structuri nichelate de țevi și bare de circ.

Erau atâtea fire electrice pretutindeni, încât Emanuel rămase nedumerit în prag, de teamă ca intrând și atingând vreunul să nu declanșeze un formidabil curent plin de trăsnete și scântei.

– Poftim!... poftim... îi spuse doctorul aproape luându-l de mână. Puteți să vă dezbrăcați aici...

Și doctorul îi arătă o ladă cu șuruburi, o mașină enigmatică ce servea, după cum se vede, din când în când drept canapea. Emanuel comitea pentru întâia oară în viața lui acțiunea atât de simplă și de intimă de a-și dezbrăca hainele, într-un cadru atât de solemn.

Medicul continua să fumeze, aruncând nepăsător scrumul pe podea, pe podeaua acestei teribile odăi științifice unde fiecare centimetru pătrat părea încărcat cu mistere și electricitate.

– Vă scoateți numai cămașa...

Emanuel era gata. Începu să tremure.

– Vă este frig? Întrebă doctorul. Totul durează o minută.

Contactul rece, tăios, cu masa de tinichea pe care se întinse, îl străbătu cu un fior mai intens.

– Și acum atenție... când vă voi spune eu, veți opri respirația... aș vrea să iasă o radiografie bună.

Doctorul deschise și închise o cutie metalică. Becul se stinse. Un clinchet declanșă un declic precis. O manetă căzu net, cu o tăietură liniară în întuneric. Curentul începu a vibra surd ca un animal iritat. Totul se desfășură metalic și precis, ca în jocurile acelea de atenție unde o bilă nichelată cade cu exactitudine din despărțitură în despărțitură...

– Acum! spuse doctorul.

Emanuel își opri respirația. Inima prinse a-i bate puternic răsunând parcă în tabla pe care stătea culcat. Tot întunericul îi vâjâia în urechi. Se auzi un nou fâsâit, care se întete și care se stinse apoi brusc ca un cărbune aruncat în apă.

– Puteți respira, spuse din nou doctorul.

Se făcu iar lumină. Emanuel avu deodată un moment de extremă luciditate. Pentru ce era el acolo întins pe masă? Pentru ce?

Avu certitudinea clară că e foarte bolnav. Totul în jurul lui o spunea cu evidență. Ce însemnau toate aceste aparate? Desigur că nu erau făcute pentru oamenii sănătoși.

Și, din moment ce se găsea el acolo, în mijlocul lor, încolțit de ele...

Medicul scotea placa din masa de tinichea.

– Vă rog să nu vă îmbrăcați încă... să văd dacă e bună... stați așa... întins.

Doctorul luă haina lui Emanuel și i-o puse pe piept, păturind-o cu îngrijiri tandre; numai mama lui în copilărie îl învelea așa cu plapoma înainte de culcare.

Ce o să spuie doctorul? Ce va arăta placa? Îngrozitoarea placă...

Se simțea acum din nou bine, sub haina caldă și moale. Dacă nu l-ar fi tăiat tabla sub el cu răceala ei neplăcută și dacă ar fi putut rezema capul de altceva decât de o bară de metal, poate că ar fi adormit. Tremura ușor din cauza răcelii, dar se simțea copleșit de o epuizare plăcută și odihnitoare.

În fundul coridorului, undeva, se auzi o ușă trântită cu zgomot. Așadar, viața continua în depărtare să funcționeze mai departe... El se simți retras dintr-însa, la adăpost sub haină, așa cum era, gol pe masa de radiografie.

– Placa e bună, spuse doctorul ieșind din cabină. Mi se pare însă că o vertebră e atacată rău de tot... Lipsește din ea o bucată de os...

Doctorul spuse toate acestea într-o franțuzească rapidă pe care Emanuel nu o înțelegea prea bine și cu întreruperi, arzându-și degetele cu capătul de țigară pe care îl reluase de pe o măsută și din care trăgea avid.

Emanuel rămase nedumerit, nu înțelese bine. Îi lipsea o bucată de os din vertebră? Dar cum dispăruse de acolo? Întrebă pe doctor.

– E roasă... roasă de microbi, răspunse omulețul negru. Complet mistuită... ca un dinte ros de carie.

– Chiar în coloana vertebrală?

– Da, chiar în coloană... o vertebră distrusă...

„Și atunci cum de nu m-am prăbușit până acum stând în picioare, de vreme ce însăși axa de susținere a corpului e ruptă?” gândi Emanuel. Își aduse aminte că trebuie să se îmbrace, dar nu îndrăzni să se ridice decât cu precauțiuni infinite, sprijinindu-se tot timpul de aparate. În piept i se făcuse un asemenea gol, încât îi auzea vuietul clar ca zumzetul din interiorul unei scoici pusă la ureche. Inima bătea în vid cu lovituri amplificate. Putea așadar corpul lui să se frângă dintr-un moment în altul, ca un copac rupt, ca o păpușă de cârpă.

Într-un rând, la pensiunea unde stătea, în odaia lui, pusese o capcană pe podea și un șoarece se prinse în ea, în toiul nopții. Emanuel aprinse lumina și îl văzu cum se învârtea înnebunit de teroare în rețeaua de sârmă a capcanei. În zorii zilei șoarecele nu mai era acolo; reușise să deschidă portița și scăpase. Umbla însă prin odaie atât de zăpăcit, atât de înspăimântat, cu mișcări atât de încete și nesigure, încât ar fi putut fi prins cu mâna. De câteva ori șoarecele trecu pe lângă gaura propriei lui ascunzătorii, o mirosi ușor și totuși nu intră înăuntru... era complet zăpăcit de spaima și osteneala nopții petrecute în capcană.

Emanuel, ducându-se până la lada cu lucrurile lui, avu gesturi precaute și moi care îi aduseră aminte de șoarecele târându-se pe podea. Și el acum mai mult se târa, decât mergea. Se simțea identificat cu șoarecele acela până în cea mai mărunță atitudine. Umbla tot atât de îngrozit, tot atât de zăpăcit...

Medicul intrase din nou în cabină. Emanuel se gândi atunci brusc să se sinucidă, spânzurându-se cu cureaua de la pantaloni de una din barele metalice. Dar gândul acesta era atât de slab și de inoperant, încât nu conținea nici măcar energia necesară

pentru a ridica o mână. Era, desigur, o idee excelentă, tot atât de excelentă ca, de pildă, pentru șoarece a reintra în gaura lui, dar tot atât de vagă și de scursă de realitate.

De altfel, nici nu rămase mult timp singur. Medicul veni cu clișeu, umed încă, să i-l arate. Aprinse un bec mai mare și puse radiografia în lumina lui. Emanuel privi uimit, absent, umbrele negre care îi reprezentau scheletul; cea mai secretă și intimă structură a corpului lui imprimată acolo în transparențe întunecate și funebre.

– Iată... aici... E o vertebră sănătoasă, explică doctorul. Și aici, mai jos, aceea din care lipsește o bucată de os... se vede bine că e roasă.

Într-adevăr era acolo o vertebră știrbă.

– Asta se cheamă Morbul lui Pott... tuberculoză osoasă, la vertebre.

Totul părea foarte clar de vreme ce știrbitura aceea avea și un nume științific.

– Mai este apoi ceva suspect aici..., continuă doctorul și arătă o umbră largă ca o pâlnie. Mă tem să nu fie vorba de un abces... Ar trebui să vă examinez în cabinetul meu.

Până atunci doctorul vorbise într-una fără a-l privi pe Emanuel. Când ridică ochii și îl văzu atât de palid și înghețat, se repezi în cabină să lase clișeu, apoi, revenind, îl apucă de mâini și începu să-l zgâlțâie.

– Ei haide! Ce-i asta? Curaj... puțin curaj! E ceva ce se poate vindeca... veți merge la Berck... acolo e salvarea... puțin curaj... puțin curaj!

Îl târî după dânsul de-a lungul coridorului și al salonașului vechi, unde peștii în acvarium, nepăsători, continuau închiși hermetica lor migrațiune.

Intrară în cabinetul de consultații. Și aici erau perdelele trase, și aici era întuneric, și aici ardea un singur bec în mijlocul

unui torent împietrit de cărți și droguri medicinale. Omulețul umbla agil printre ele, dibuindu-le parcă în trecere și adulmecându-le ușor cu miros animalic.

– Să vedem mai întâi spatele, spuse doctorul. Emanuel se întinse cu fața în jos pe o canapea acoperită cu cearșaf alb.

Medicul începu să pipăie încet, cu atenție, coloana vertebrală de sus în jos apăsând pe fiecare vertebră, ca un acordor de pian clapele unui clavier.

Într-un loc unde apăsă mai tare răsună o durere fulgerătoare.

– E tocmai ce arată și radiografia... Aici este vertebra bolnavă.

Și doctorul o mai apăsă o dată și încă o dată răsună în coloană aceeași notă clară de durere.

– Dacă nu sunt indiscret, pentru ce ați venit în Franța? Întrebă doctorul în timp ce-l examina. Am cunoscut după accent că sunteți străin.

– Într-adevăr, răspunse Emanuel. Am venit aici pentru studii.

– Și ce anume studiați? Întrebă din nou doctorul.

– Chimia, răspunse Emanuel.

– aha! Chimia!... Vă place chimia, vă interesează?

„Mă interesează acum numai viața“, vru să răspundă Emanuel, dar tăcu.

– Credeți că părinții vă vor putea întreține aici într-un loc la mare? continuă doctorul. Vă trebuie multă odihnă, hrană bună... mai ales liniște... la Berck, de pildă, pe malul oceanului, într-un sanatoriu de acolo...

– Voi scrie tatălui meu în România, răspunse Emanuel. Cred că mă va ajuta.

Curios lucru, cuvântul „sanatoriu“ pe care îl pronunțase medicul aduse deodată în Emanuel o amintire suavă și plină de soare ca o adiere de briză răcoroasă în atmosfera înăbușitoare a cabinetului medical. Anul trecut la Tekirghiol, unde stătuse o

lună să-și îngrijească presupusul lui reumatism (așa diagnosticașeră toți doctorii durerile din spate), tot timpul fusese obsedat de ideea că foarte curând va trăi într-un sanatoriu. Își aducea acum perfect aminte de o dimineață însorită, pe plajă, la umbra unui parasol unde prietenii lui jucau cărți întinși cu burta pe nisip, cum îi trecuse așa brusc și absurd prin minte, că ar trebui să-și ia rămas bun de la ei, spunându-le că pleacă la un sanatoriu.

Acum, în cabinetul întunecos, în lumina clorotică a becului, amintirea aceasta era tot ce putea fi mai senin și mai proaspăt, printre hârtiile prăfuite.

– Și acum să vedem burta...

Emanuel se întoarse cu fața în sus. Medicul întinse palma pe toată pielea, o alunecă ușor și rămase deodată stupefiat privindu-l fix în ochi pe Emanuel.

– Aveți de mult asta?

Îi arătă pe burtă o umflătură groasă și rotundă, netedă și bine conturată ca un solz care ar fi crescut acolo sub piele, lângă șold („enormă” se gândi Emanuel, extraordinar de speriat). În zadar căuta să-și aducă aminte de ea; n-o văzuse acolo niciodată. Și nici doctorul Bertrand n-o observase. Era poate ceva nou, apărut de câteva ceasuri.

– În tot cazul, e bine că am descoperit-o la timp, spuse doctorul. Asta dacă spârgea făcea comedie mare... e un abces rece plin de puroi și care vine de la osul bolnav... Va trebui puncționat... va trebui extras puroiul cu seringă.

De un ceas încoace atâtea lucruri îngrozitoare se petrecuseră sentențios și calm, atâtea prăbușiri avuseseră loc, încât lui Emanuel, ostenit de senzaționalul zilei, într-o secundă de amețitoare inconștiență, îi veni să râdă.

Consultația la doctorul Bertrand, radiografia, vertebra roasă și acum abcesul rece, toate păreau aranjate dinainte.

Aștepta ca, dintr-o secundă în alta, doctorul să deschidă o ușă și să-l invite în camera de alături: „Poftiți vă rog! Ghilotina e pregătită...”

Dar doctorul tăcu, fără să-și ia privirea de la abces.

– Și acum ce-i de făcut? întrebă Emanuel slab, cu o voce din alte lumi.

– Ei bine, puncția! răspuse doctorul. Mai întâi puncția! Eu v-aș sfătui să v-o facă tot doctorul Bertrand care v-a trimis la mine pentru radiografie. Îi pot telefona, dacă vreți. Are o mână foarte sigură... de altfel nici nu-i vorba despre vreo operație importantă... o simplă împunsătură cu acul... atâta tot. Îi voi telefona să fie acasă cu toate cele necesare. Ce adresă aveți?

În timp ce doctorul nota adresa într-un carnet, Emanuel respiră puțin ca să se libereze de opresiune. Ascultase cu respirația tăiată tot ce spunea doctorul.

– Apoi, peste câteva zile, veți pleca la Berck, la mare...

– Berck? întrebă Emanuel. Unde vine asta?

Doctorul luă dintr-un raft un *Larousse* enorm și îl deschise la harta Franței.

– Iată, aici... vedeți... canalul Mânecii... mai jos de Boulogne este Berck... Nu-i însemnat pe hartă. E o plajă mică, pierdută în dune, un orașel maritim unde vin bolnavi ca dumneata din toate părțile lumii ca să se vindece... Stau acolo culcați în ghips, dar duc o viață absolut normală. Ba ies și cu trăsura la plimbare, trăsuri speciale în care stau întinși, trase de cai sau de măgăruși.

Doctorul debita toate aceste explicații cu un ton savant, și murmurat, uitându-se tot timpul pe hartă ca și cum ar fi citit din dicționar tot ce spunea.

– Dar până acasă umflătura nu va sparge? întrebă Emanuel.

Ar fi vrut să întrebe multe; dacă până la pensiune nu i se va rupe coloana vertebrală, dacă nu se va prăbuși în stradă, dacă nu-i va cădea capul de pe umeri rostogolindu-se pe trotuar ca o

LBRIS

We know
books

Alfred Adler

Sensul vieții

O cercetare de psihologie individuală

ediția a V-a

Traducere, ediție îngrijită și prefață
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a colecției: Mădălina Pricop
Coperta I: Antonio Gaudí, mozaic din Parcul Güell (detaliu)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ADLER, ALFRED

Sensul vieții : o cercetare de psihologie individuală / Alfred Adler ; ediția a IV-a, trad., ed. îngrij. și pref. de Lucian Pricop. - București : Cartex, 2025
ISBN 978-630-6651-38-2
I. Pricop, Lucian (trad. ; ed. ; pref.)

159.9

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

Cuprins

Sentimentul social nu este un panaceu psihologic
(prefață de Lucian Pricop) / 7
Notă asupra ediției / 19

Sensul vieții. O cercetare de psihologie individuală / 21

Prefață / 25

I Opinia noastră despre noi înșine și despre lume / 30

II Mijloace și modalități psihologice
de studiere a stilului de viață / 39

III Imperativele vieții / 47

IV Problema raportului corp-suflet / 66

V Morfologie, dinamică și caracter / 79

VI Complexul de inferioritate / 86

VII Complexul de superioritate / 101

VIII Tipuri de eșec / 109

IX Lumea fictivă a răsfațatului / 121

X Ce este o nevroză? / 129

XI Perversiunile sexuale / 148

XII Primele amintiri din copilărie / 162

XIII Condiții defavorabile pentru dezvoltarea socială
a copilului și înlăturarea acestora / 175

XIV Vise diurne și vise nocturne / 193

XV Sensul vieții / 213

Anexă. Raporturile între consilier și persoana consultată / 227

Chestionar de psihologie individuală pentru cunoașterea și
tratamentul școlărilor greu educabili / 236

[Chestionar de psihologie individuală. Eșecurile adulților] / 240

I

**Opinia noastră despre noi înșine
și despre lume**

Este în afara oricărei îndoieli că fiecare om se comportă în viață de parcă ar avea o opinie precisă cu privire la puterea și capacitățile de care dispune; el se comportă de parcă de la începutul acțiunii i-ar fi fost clar care sunt dificultățile și facilitățile cazului dat, pe scurt, *comportamentul său vine din opinia sa*¹. Lucrul acesta ne poate mira cu atât mai puțin cu cât noi nu suntem capabili să recepționăm prin simțurile noastre realitățile, ci doar o imagine subiectivă, o reflecție palidă a lumii exterioare. „*Omnia ad opinionem suspensa sunt*”². Această propoziție a lui Seneca nu ar trebui uitată în cazul cercetărilor psihologice. Opinia noastră cu privire la faptele mari și importante ale vieții depinde de stilul nostru de viață. Numai acolo unde ne lovim direct de realități care se arată în contradicție cu opinia noastră despre ele suntem înclinați, dată fiind experiența nemijlocită, să ne corectăm până la detaliu viziunea și să lăsăm să acționeze asupra noastră legea cauzalității, fără a ne schimba opinia despre viață. Fie că de picior mi se apropie un șarpe veninos, fie că eu cred că este un șarpe veninos, în realitate efectul pentru mine este același. Copilul răsfățat se comportă absolut la fel în frica sa, fie că se teme de hoți de îndată ce mama îl lasă singur, fie că hoții au intrat cu adevărat în casă. Oricare ar fi cazul, el rămâne la opinia că fără mama nu poate trăi, chiar dacă este contrazis în supoziția sa care i-a provocat frica. Omul care suferă de agorafobie și care evită strada pentru

¹ În textul original, *sein Verhalten seiner Meinung entspringt*. (n.t.)

² Expresie latină, care se poate traduce prin: Totul depinde de opinie. (n.t.)

că are sentimentul și ideea că pământul se cutremură sub tălpile sale nu s-ar putea comporta altfel dacă, fiind sănătos, pământul s-ar cutremura cu adevărat sub picioarele lui. Hoțul care se sustrage de la munca utilă din cauză că, fiind nepregătit pentru colaborare, crede în mod greșit că este mai ușor să furi, ar putea să manifeste aceeași repulsie față de muncă dacă aceasta ar fi cu adevărat mai grea decât infracțiunea. Sinucigașul crede că moartea este de preferat unei vieți pe care o consideră lipsită de speranță. Ar acționa la fel dacă viața ar fi cu adevărat lipsită de speranță. Toxicomanul crede că drogul îi aduce o ușurare pe care el o prețuiește mai mult decât apreciază o soluționare onorabilă a problemelor sale de viață. Dacă ar fi realmente așa, el ar acționa la fel. Homosexualul, care se teme de femei, le găsește neatrăgătoare, dar este tentat de bărbați, a căror cucerire îi apare ca o reușită. Totul pornește în orice moment de la o opinie care, dacă ar fi corectă, ar lăsa ca modul lor de a se comporta să pară în mod obiectiv justificat.

Să cercetăm următorul caz: un avocat, în vârstă de 36 de ani, și-a pierdut cu totul interesul pentru profesiunea sa. Nu mai are succes și consideră că lucrul acesta se datorează faptului că produce o impresie rea asupra puținilor clienți care îl mai caută. A avut întotdeauna dificultăți în a se apropia de ceilalți și îndeosebi în fața fetelor s-a simțit mereu cuprins de o mare timiditate. O căsătorie, pe care a amânat-o îndelung și la care a consimțit în cele din urmă cu reticență, s-a sfârșit după un an printr-un divorț. În prezent, trăiește complet retras la părinți, care trebuie în bună măsură să-l întrețină.

Copil unic, el a fost îngrijit de mama sa care s-a ocupat permanent de el. Aceasta îl ținea mereu sub aripa ei protectoare și a reușit să-i convingă, pe copil și pe tată, că fiul ei va ajunge într-o zi un bărbat cu totul eminent, iar băiatul trăia cu această idee, care părea să fie confirmată de succesele școlare strălucite. Ca la majoritatea copiilor răsfățați, care nu-și pot refuza vreo dorință, masturbarea infantilă a pus stăpânire totală pe el

și l-a expus de timpuriu ironiei fetelor de la școală, care i-au descoperit defectul secret. El le-a ocolit și, în izolarea sa, s-a abandonat în mrejele fanteziilor celor mai luxuriante asupra dragostei și căsătoriei, nesimțindu-se atras decât de mama sa, pe care a dominat-o complet și de care multă vreme și-a legat dorințele sexuale. Este destul de clar că așa-zisul complex Oedip nu este „fundamental“, ci un produs artificial negativ al mamelor care își răsfășă copiii; el va apărea cu atât mai clar atunci când băiatul sau adolescentul se va vedea înșelat de fete în vanitatea sa excesivă, în condițiile în care va fi dezvoltat în el prea puțin interesul social de a se asocia cu alții, cum vedem destul de clar și în cazul de față. Cu puțin timp înainte de finalizarea studiilor, când se pune problema unei existente independente, a început să sufere de melancolie, închizându-se din nou în sine. Copil fiind, din cauza răsfățului, se temea de străini și fugea de ei. Mai târziu fugea de colegi și colege, reacție care s-a menținut și în profesia sa, deși într-o măsură mai mică.

Mă opresc aici cu expunerea biografică și trec la manifestările accesorii, la „temeiurile“, la subterfugiile și celelalte simptome prin care își „asigura“ retragerea. Un lucru este evident: bărbatul acesta nu s-a schimbat vreodată în decursul vieții sale. A dorit întotdeauna să fie primul și s-a retras mereu când s-a îndoit de succes. Opinia sa despre viață (pe care noi o putem ghici, dar care pentru el rămânea ascunsă) se lăsa cuprinsă în formula următoare: „Deoarece lumea mă privează de triumf, mă retrag“. Nu se poate nega că el, ca om care își vede idealul de perfecțiune în triumful asupra altora, a procedat într-un mod absolut corect și inteligent. În legea de mișcare pe care și-a dat-o nu există nici „rațiune“, nici *common sense*, ci ceea ce am numit „inteligentă particulară“. Toți cei cărora viața aceasta le-ar refuza orice valoare nu ar putea să procedeze în alt mod.

În același fel, dar cu unele aspecte diferite și cu o mai slabă tendință de abandonare, se prezintă următorul caz: un bărbat, în

vârstă de 26 de ani, a crescut împreună cu doi frați preferați de mama sa. El urmărea cu gelozie performanțele superioare ale fratelui său mai mare. Față de mamă a adoptat de foarte mic o atitudine critică, bazându-se în aceasta (totdeauna o a doua fază în viața unui copil) pe tatăl său. Antipatia sa față de mamă s-a extins, curând, ca urmare a unor insuportabile obiceiuri ale bunicii sale și ale unei dădace, asupra întregului sex feminin. Ambiția sa de a nu fi dominat de o femeie, dar de a-i domina pe de altă parte pe bărbați, a crescut enorm. A încercat în toate manierele să diminueze succesul fratelui său. Aceasta fiindu-i superior din punct de vedere al forței fizice, al gimnasticii și al vânătorii l-a făcut să urască performanțele. Le-a exclus dintre activitățile sale, după cum era deja pe cale să le excludă și pe femeii. Nu era atras decât de performanțele legate de un sentiment al triumfului. O vreme a iubit și a admirat o fată, însă de la distanță. Fetei i-a displicut această atitudine de reținere și l-a ales pe un altul. Faptul că fratele său se bucura de o căsătorie fericită îl făcea să se teamă că nu va fi la fel de norocos și că va avea din nou de jucat un rol de înfrânt, cum i se întâmplase în copilărie în relație cu mama sa. Un exemplu din multe altele ne arată cât era de determinat să conteste întâietatea fratelui. Într-o zi, acesta a adus de la vânătoare o blană de vulpe superbă, de care era foarte mândru. Amicul nostru a retezat în secret vârful alb al cozii, ca să scadă din triumful fratelui său. Instinctul său sexual luând acea orientare care i-a mai rămas după abandonarea femeii, l-a transformat în homosexual (ținând cont de activitatea sa preponderentă într-un cadru restrâns). Opinia sa despre sensul vieții era ușor de descifrat; a trăi însemna pentru el: trebuie ca în tot ce fac să fiu primul. Iar el a căutat să atingă acea superioritate eliminând probele care păreau să nu-i asigure o reușită integrală. Prima constatare amară pe care am făcut-o în cursul convorbirii noastre clarificatoare a fost următoarea: în relațiile homosexuale, ca partener, își atribuia de asemenea victoria, punând-o pe seama puterii sale magice de atracție.

Și în acest caz putem susține că „inteligența privată“ nu este tulburată și că poate cei mai mulți indivizi ar fi pășit pe același drum dacă respingerea din partea fetelor ar fi fost un adevăr absolut. În realitate, tendința pronunțată spre generalizare, ca eroare fundamentală, este extrem de frecventă în structura stilului de viață.

„Plan de viață“ și „opinie“ se completează reciproc. Ambele își au rădăcina în acea perioadă când copilul este incapabil să-și formuleze în cuvinte și noțiuni concluziile trăirilor sale, dar în care el deja începe să-și dezvolte formele generale ale comportamentului, pornind de la concluzii neverbale, de la întâmplări adesea insignifiante sau de la puternice trăiri afective neverbalizate. Aceste concluzii generale și tendințele corespunzătoare, formate într-o perioadă de absență a cuvintelor și noțiunilor, desigur atenuate în varii maniere, continuă să fie active și mai târziu, când bunul-simț intervine mai mult sau mai puțin corectiv, putându-i împiedica pe oameni să se bazeze prea mult pe reguli, pe fraze și pe principii. Așa cum vom vedea în cele ce urmează, această eliberare de încercările excesive de obținere a tutelei și a securității, ca expresii ale unui accentuat sentiment de insecuritate și de inferioritate, o datorăm bunului-simț potențat de sentimentul social. Același proces eronat are loc și la animale, fapt pe care îl vedem și din următorul fapt, care poate fi observat frecvent: un cățeluș fusese dresat să-și urmeze stăpânul pe stradă. Era destul de avansat în această deprindere, când, într-o zi, i-a venit ideea de a se arunca asupra unui automobil aflat în mers. A fost azvârlit într-o parte, fără a se răni. A fost, desigur, o experiență neobișnuită, pentru care nu putea să aibă pregătită o reacție innăscută. Cu greu am putea însă vorbi de un „reflex condiționat“ dacă aflăm că acel câine a făcut progrese în dresajul său, numai că nu mai putea fi dus la locul accidentului. Nu se temea de stradă, nici de căruțe, ci de locul întâmplării și, așa cum se întâmplă și cu unii oameni, ajunsese la o concluzie generală: vinovat este locul, nu propria

sa imprudență și lipsa de experiență. Pericolul te pândește întotdeauna în același loc! Acest câine, așa cum fac multe ființe umane, care procedează la fel, crede cu fermitate acest fapt, pentru că prin aceasta a obținut cel puțin un lucru: acela de a nu mai fi vătămat „în acel loc“. Structuri similare se găsesc adesea în nevroze, cazuri în care un om aflat în fața unei înfrângerii se teme de pierderea sentimentului personalității și încearcă să se pună la adăpost acceptând și profitând de simptome somatice sau psihice generate de surescitarea sa psihică greșit interpretată ca fiind de nerezolvat, spre a-și putea asigura o retragere.

Este clar că noi nu suntem influențați de „realități“, ci de opinia noastră despre realități. Certitudinea noastră, mai mare sau mai mică, de a ne fi formulat opinii care corespund cu realitățile se bazează în întregime, îndeosebi la copiii lipsiți de experiență și la adulții antisociali, pe o experiență purerea deficitară și pe inerția opiniei noastre, succesul propriei acțiuni corespunzând opiniei respective. Că aceste criterii sunt adesea suficiente, pentru că raza acțiunii noastre este adesea limitată și, de asemenea, pentru că mici eșecuri și conflicte pot fi rezolvate fără dificultate sau fără mari eforturi, cu ajutorul altor persoane, este un lucru ușor de înțeles și contribuie la menținerea durabilă a planului de viață odată conceput. Numai eșecurile mai mari constrâng la o mai serioasă meditație, care însă nu se dovedește fecundă decât la oamenii care participă împreună cu semenii lor la soluționarea problemelor vieții și care nu urmăresc scopuri de superioritate personală.

Ajungem astfel la concluzia că fiecare poartă în sine o „opinie“ despre sine¹ și despre îndatoririle vieții. O linie de viață și o lege de mișcare care îl domină fără ca el să le înțeleagă, fără ca el să-și dea seama de ele. Această lege de mișcare își are originea în spațiul îngust al copilăriei și se dezvoltă conform unei opțiuni automate de folosire liberă a forțelor

¹ În textul original, *die Meinung des Menschen von sich.* (n.t.)

native și a impresiilor provenite de la lumea exterioară, fără ca acțiunea să poată fi exprimată printr-o formulă matematică. Sensul și utilizarea cu sens a „instinctelor“, a impresiilor provenite de la lumea din afară și de la educație reprezintă opera artistică a copilului, care poate fi înțeleasă nu prin prisma psihologiei „posesiunii“, ci prin aceea a psihologiei „utilizării“. Tipuri, similitudini, concordanțe aproximative nu sunt adesea decât apropieri artificiale fabricate de sărăcia limbajului nostru, pentru că ele nu pot exprima simplu nuanțele existente, ori sunt consecința unei probabilități statistice. Constatarea lor nu trebuie să degenereze în instituirea unei reguli; aceasta nu poate conduce niciodată la înțelegerea mai aprofundată a cazului individual, ci numai la iluminarea unui câmp vizual în care cazul individual trebuie să se regăsească în unicitatea sa. Constatarea unui pronunțat sentiment al inferiorității, de exemplu, încă nu ne spune nimic despre stilul și caracteristica unui caz individual, nu mai mult decât referirea la vreo deficiență de educație sau la situația socială. Acestea se manifestă întotdeauna în diferite forme în comportamentul individului față de lumea exterioară, forme care, datorită interferenței puterii creatoare a copilului și „opinieii“ care rezultă din aceasta, au de fiecare dată o amprentă specifică.

Să luăm câteva exemple schematice care pot să lămurească aceste afirmații. Un copil care, la naștere, suferă de tulburări gastrointestinale, așadar de o inferioritate congenitală a aparatului digestiv, dar care nu primește alimentația pe deplin potrivită, ceea ce abia dacă are loc în mod ideal, va fi ușor condus să acorde un interes deosebit hranei și față de tot ce ține de aceasta.¹ Opinia sa despre sine și despre viață este prin aceasta tot mai puternic legată de interesul pentru alimentație, iar mai

târziu va fi legată de banii care o fac posibilă, ceea ce, desigur, va trebui să fie încă o dată dovedit în fiecare caz dat.

Un copil, pe care mama sa încă de la începutul vieții l-a scutit de orice activitate proprie, deci un copil răsfățat, rareori va fi dispus, chiar și mai târziu, să-și țină singur lucrurile în ordine. Constatând și alte simptome de același fel, suntem îndreptățiți să spunem: el trăiește cu ideea că totul trebuie făcut de ceilalți. Și aici, ca și în cazurile care urmează, certitudinea necesară a judecății nu poate rezulta decât din confirmări ample. Un copil, căruia i s-a dat de timpuriu ocazia de a le impune părinților propria voință, va lăsa să se ghicească opinia că el îi poate întotdeauna domina în viață pe ceilalți, ceea ce are drept rezultat experiențe contrare în lumea exterioară, în așa fel încât manifestă față de aceasta o „atitudine ezitantă“ și, cu toate dorințele lui, inclusiv dorințele sexuale, el se retrage în familie, fără a executa necesara corectură, în sensul sentimentului social. Un copil care, de timpuriu, a fost educat ca egal îndreptățit la colaborare în adevăratul înțeles al termenului, corespunzător cu capacitatea sa de efort, va încerca mereu, atâta timp cât nu va fi pus în fața unor cerințe supraomenești, să rezolve problemele vieții prin prisma opiniei sale despre viața colectivă adevărată.¹

Astfel, o fată, al cărei tată este incorect și își neglijează familia, își dezvoltă cu ușurință opinia că toți bărbații sunt asemenea acestuia, mai ales când cunoaște experiențe similare venind dinspre un frate, rude, vecini, ori întâlnește astfel de situații în lecturile sale. Dacă cumva vreun frate ajunge să urmeze studii mai înalte sau o profesiune mai de vază, faptul acesta îi poate induce ușor ideea că fetele ar fi incapabile sau excluse în mod nedreptățit de la o dezvoltare superioară. Dacă unul dintre copii, într-o familie, se simte desconsiderat și neglijat, lucrul acesta poate avea drept consecință o intimidare, ca și

¹ Vezi și Alfred Adler, *Studie über Minderwertigkeit von Organen [Compensarea psihică a stării de inferioritate a organelor]*, Urban & Schwarzenberg, Berlin/Wien, 1907, pentru o analiză a acestor transformări. (n.a.)

¹ Faptul că oamenii care au trăit în decursul anilor școala psihologiei individuale înțeleg astfel societatea actuală și nu cea *sub specie aeternitatis* arată că nivelul lor de psihologie individuală este foarte ridicat. (n.a.)